

INTERVIEW. Denise Puttaert. Incestverhalen niet wegmoffelen in stoffige kast

- zaterdag 17 juni 2000
- Auteur: Veerle Beel

Ogen openen voor kinderleed —

Vier jaar na het Dutroux-drama moet het opnieuw mogelijk zijn sereen over kindermisbruik te spreken, meent Denise Puttaert. Ze praatte met moeders van incestslachtoffers en schreef hun verhalen neer in een boek. Verre van vrolijke lectuur, maar de auteur hoopt dat het ogen opent.

Incest is een taboe van alle tijden en culturen. Het taboe is zo groot, dat de feiten doorgaans op ongeloof stuiten: wat niet mag, wordt niet gezegd. En wat niet gezegd wordt, bestaat niet. Maar in de nasleep van het Dutroux-drama kwam het allemaal boven. Denise Puttaert, zelf moeder van zes kinderen, vroeg zich toen af hoe het kon dat moeders blind blijven voor seksueel misbruik onder het eigen dak.

„Ik begreep dat niet. Maar nu ik naar hun verhalen geluisterd heb, zou ik niet meer durven zweren dat ik het direct zou zien als iemand aan mijn kinderen zat," zegt ze.

In 1996 en 1997 volgde ze de richting Vrouwenstudies aan de Antwerpse universiteit. Ze koos incestmoeders als scriptie-onderwerp. Behalve door het witte drama, was ze ook geraakt door het werk van dokter Leo Schillemans, die al in 1994 een proefschrift over incest afrondde.

„De man kwam in de les vertellen hoe hij op een jaar tijd met drie zelfdodingen werd geconfronteerd. Alle drie oudere mensen, die elk in hun afscheidsbrief lieten weten dat ze in hun jeugd misbruikt waren."

„Die mensen hadden wel signalen gegeven, maar hij had ze niet goed geïnterpreteerd. Omdat hij het fenomeen niet kende. Het klassieke patroon: omdat men het niet kent, ziet men het niet. Keren we ons niet allemaal in afschuw af als we zoiets horen? Dat is onze eerste, menselijke reactie."

Ze moest niet ver zoeken naar vrouwen die konden en wilden vertellen. „Aan Antwerpen en ruime omgeving had ik genoeg. Bovendien zijn de moeders vaak zo boos als ze het incestueuze gedrag van hun partner ontdekken, dat ze hun woede van de daken willen schreeuwen", zegt Puttaert.

De scriptie kreeg goede punten, en toen bedacht ze dat het toch jammer zou zijn als die schreeuw van moeders in een stoffige universiteitskast verdween. Ze herwerkte alles tot een boek voor een ruimer publiek.

Incestmoeders lijden dubbele pijn, zegt Puttaert. „Ze kunnen het eerst zelf niet geloven. Per slot van rekening is de dader hun partner. Als ze de zijde van hun kind kiezen, wat de meesten doen, stort hun relatie in. Tegelijk beseffen ze welke pijn hun kind heeft geleden."

Maar minstens even moeilijk is wat daarna komt, zegt de auteur. „De meeste daders blijven ontkennen. En of een vrouw geloofd wordt, hangt vaak van het toeval af. Er zijn goeie agenten, hulpverleners en rechters, maar er zijn er ook nog te veel die van tevoren sceptisch staan, en die vrouwen neerbuigend behandelen."

Misschien is ook dat een gevolg van de hetze na Dutroux, die de publieke opinie in *believers* en *non-believers* opdeelde? Puttaert kiest geen kant en noemt die hetze een 'spijtige zaak', die een niet graag gehoorde werkelijkheid toedekt: „Namelijk, dat er heel wat kinderen in gezinnen misbruikt

worden en dat incest door sommige deskundigen nu al de epidemie van de volgende eeuw wordt genoemd."

„Als ik een kant kies, dan die van de kinderen. En van de moeders die voor hun kinderen opkomen." Ook dat is er de jongste tijd niet gemakkelijker op geworden. Vorig jaar klaagde advocaat-generaal Bob Ruys van het Brusselse hof van beroep de golf valse incestbeschuldigingen in echtscheidingszaken aan (*DS 7 oktober '99*).

Puttaert bestrijdt dat fenomeen niet. „Triest is dat die valse beschuldigingen ook de deur dichtdoen voor echte gevallen. Niet alleen vrouwen, maar ook sommige advocaten hebben daar schuld aan."

Bovendien blijkt het juridisch apparaat geen gepast antwoord te bieden op terechte klachten, bij echte gevallen van incest. „De meeste klachten worden geseponereerd bij gebrek aan bewijs. Hoe *kun* je zoiets bewijzen?

Of, zoals een van de moeders het in het boek zegt: 'Wanneer het sperma van hun benen loopt, is de rechter niet in de buurt'. Justitie zit daar strop. En de moeders voelen zich machteloos: de aandrang om naar het gerecht te stappen, om gerechtigheid te doen geschieden, is heel groot. Maar ze komen veelal van een kale reis terug."

„Erger, ze worden op hun beurt aangeklaagd door de dader, die zich bij seponering vrijgepleit voelt en een klacht wegens laster en eerroof indient." Dat doet op dit moment bij voorbeeld de rijkswachter uit Puttaerts boek, die zowel zijn eigen kinderen misbruikte als het kleuterzootje van zijn nieuwe vriendin. Van de oma van het kleutertje, die de zaak voor de rechter bracht, eist hij miljoenen frank schadevergoeding.

Een andere vrouw, die jarenlang met haar dochttertje onderdook in het buitenland maar terugkwam om haar standpunt te verdedigen, moest haar kind ter plekke aan de vader afstaan. „Mannelijke daders laten zich als nette, deftige heren zien. Dat maakt deel uit van hun strategie."

Wat zou een menselijker gerecht zijn? Puttaert verwijst naar het bekende Salomonsoordeel. „Ik denk dat vaders die onschuldig zijn, niet zo tot het uiterste gaan. Niet op die manier. Een onschuldige vader probeert het vertrouwen te herstellen en legt zich tijdelijk neer bij een tussenoplossing."

„Rechters moeten zich beter over incest informeren. Hulpverleners, advocaten, dokters ook. Ik geloof dat velen onder hen te goeder trouw zijn. Maar velen zijn onwetend en beseffen de impact niet van hun reacties en beslissingen. Een betere kennis van het fenomeen kan helpen om vroeger in te grijpen, als het zich voordoet."

Ook moet er iets veranderen aan het beroepsgeheim waar artsen en vertrouwenscentra zich aan gebonden weten, zegt Puttaert. „De meesten onder hen willen niet getuigen. Een ramp voor de moeders. Zij horen die mensen zeggen dat hun kind misbruikt is, maar tegelijk willen diezelfde mensen het 'bewijs' niet leveren voor de rechtbank."

Vertrouwenscentra houden incest daarom liever buiten de juridische sfeer. „Sommige centra doen aan daderhulp. Soms mag de dader zelfs thuis blijven wonen, omdat men het hele gezin wil helpen. Ik denk dat dit een verkeerde beslissing is. Voor veel vrouwen en kinderen is het in elk geval vreselijk."

Denise Puttaert, 'Waarom heb ik het niet eerder gezien?', uitgeverij Houtekiet, 195 blz, 595 frank.